

Yleistä painotetuista monivalintatehtävistä

Painotettu monivalintatehtävä on laadittu siten, että vastausvaihtoehdoissa on yksi täysin väärä vastaus, kaksi jossain määrin oikeaa vastausta ja yksi täysin oikea vastaus. Teoreettisena lähtökohtana on, että parhaiten sopivan vastauksen etsiminen vaihtoehtojen joukosta on historian tiedonalalle ominaisempaa toimintaa kuin perinteisen monivalintatehtävän yhden oikean vastauksen etsiminen.

Painotettujen monivalintatehtävien logiikka kannattaa selvittää oppilaille ennen kuin he ryhtyvät ratkomaan tehtäviä. Tehtävää voi käyttää myös keskustelun lähtökohtana: missä määrin esitetyt väitteet (vastausvaihtoehdot) ovat perusteltavissa?

Puolustusvoimien talvisota-aineistoon pohjautuvia painotettuja monivalintakysymyksiä

Tehtäväpaketti koostuu neljästä tehtävästä. Kaikissa tehtävissä on läsnä POPS:in matriisin taitotavoite T3, lähteiden tulkitseminen, joka auttaa ”oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin.” Tässä tapauksessa tehtävissä esiintyvien valokuvien ja taustatietojen pohjalta. Alla on esitetty tehtävien kohteena olevat taitotavoite sekä kysymys tai asetelma, joka tuo esiin tehtävän kohteena olevan POPS:in matriisissa nimetyn taidon:

- **Tehtävä 1** Talvisodan pommituksissa kuolleen perheen kuolinilmoitus sanomalehdessä (T5). Kontekstualisointi. Oppilaan tulee taustatiedon valossa hahmottaa mihin tarkoitukseen kuvaa ja kuvatekstiä pommitusten alettua käytettiin.
- **Tehtävä 2** Hevoset talvisodassa (T8). Oppilaan tulee taustatiedon (tilasto) ja valokuvien pohjalta esittää oma perusteltu tulkinta.
- **Tehtävä 3** Sotasaalista ja kaatuneita Raatteen tiellä (T10 ja T11). Tehtävässä oppilaan tulee arvioida kuvan avulla mikä vastausvaihtoehdoista tukee parhaiten esitettyä väitettä.
- **Tehtävä 4** Helsinki juhlii rauhaa (T10). Tehtävässä oppilaan tulee tunnistaa kuvaajan motiivi, minkä seurauksena kuvan nimen ja sisällön välillä on ristiriita.

Tehtävän pisteytys:

Kunkin tehtävän maksimipistemäärä on 4p.

Eri vastausvaihtoehdot on pisteytetty seuraavalla tavalla:

- Parhaiten sopiva vastaus (4p)
- Osittain oikea vastaus (2p)
- Jossain määrin oikea vastaus (1p)
- Väärä vastaus (0p)

Tehtäväkohtaiset pisteytysehdotukset alla.

Tehtävä 1: Talvisodan pommituksissa kaatuneen keskisuomalaisen perheen kuolinilmoitus sanomalehdessä.

Taustatietoa: Kansainliitto (YK:n edeltäjä) oli päätöslauselmassaan tuominnut siviiliväestöön kohdistuvat ilmapommitukset 1938. Lisäksi Kansainliitto oli tuominnut Neuvostoliiton hyökkäykset Suomeen ja erottanut Neuvostoliiton jäsenyydestään 14.12.1939.

Oheinen valokuva kuvateksteineen julkaistiin levitettäväksi ulkomaiselle lehdistölle 1939.

Kuvateksti: "Venäjän ilmavoimat jatkavat suomalaisten siviilien tappamista. Uudenvuoden aattona bolshevikkien* pommi tappoi kokonaisen perheen keskisuomalaisessa pikkukaupungissa. Bolshevikkien ilmahyökkäysten alettua 30.11., on neljän viikon aikana 234 siviiliä menettänyt henkensä ja 479 haavoittunut 4000 bolshevikkilentäjän pudottamasta pommista ja heidän konetulestaan."

*Bolshevikit oli kommunisteista käytetty termi

Lue taustatieto ja päätele mikä viesti Suomesta haluttiin lähettää ulkomaille valokuvalla ja kuvatekstillä? Valitse alla olevista vaihtoehdoista parhaiten sopiva.

- a) että Neuvostoliiton ilmavoimat kohdistivat pommituksia toistuvasti puolustuskyvyttömään siviiliväestöön. (4)
- b) että Neuvostoliiton hyökkäys Suomeen oli alkanut. (1)
- c) että kuolinilmoituksessa mainitut henkilöt olivat kuolleet ja että he olivat kotoisin Keski-Suomesta. (0)
- d) että Neuvostoliiton ilmavoimien lentäjät olivat kommunisteja ja kommunistit olivat uhka länsimaiselle demokratialle. (2)

Tehtävä 2. Hevoset talvisodassa

Taustatietoa:

- Autojen lukumäärä Suomessa 1939: 53 000
- Hevosten lukumäärä Suomessa 1939: 318 000
- Puolustusvoimien käytössä olleet kuorma-autot syyskuussa 1939: 134
- Puolustusvoimien käytössä olleet hevoset syyskuussa 1939: 4700

Suomen puolustusvoimien palvelukseen otettiin talvisodan aikana maataloilta kymmeniä tuhansia hevosia. Lisäksi armeijalla oli omia hevosia. Päättelä taustatiedon ja valokuvien pohjalta mikä vastausvaihtoehdoista selittää parhaiten hevosten runsaan lukumäärän puolustusvoimissa talvisodan aikana.

- a) Hevoset tulivat osaksi Suomen puolustusvoimia, koska maatilat joutuivat luovuttamaan niitä puolustusvoimien käyttöön. (0)
- b) Hevonen oli talvisodassa autoa hyödyllisempi, koska se pystyi liikkumaan erilaisissa maastoissa eikä ollut sidottu tieverkkoon. (2)
- c) Hevonen oli hyödyllinen sodassa, koska se osasi kulkea yksin takaisin lähtöpaikalleen mikäli sen ajurille tapahtui jotain. (1)
- d) Armeijaa ei ollut kyetty motorisoimaan ennen sotaa ja hevosia käytettiin tarvikkeiden siirtämiseen ajoneuvojen puutteen vuoksi. (4)

Tehtävä 3. Sotasaalista Raatteen tiellä.

Taustatietoa: Motti tarkoittaa saarrettua vihollisjoukkoa. Nimitys kehittyi Suomessa talvisodan aikana. Motitus tapahtui siten, että metsän suojissa liikkuneet suomalaisjoukot pilkkoivat vihollisen marssirivistöt tai taisteluryhmät pieniksi ryhmiä, jotka nopeasti liikkuvat hiihtojoukot pystyivät saartamaan ja tuhoamaan. Mottitaktiikkaa käytettiin esimerkiksi Suomussalmen Raatteen tiellä tammikuussa 1940 käydyissä taisteluissa. Taistelut päättyivät suomalaisten saavuttamaan voittoon. Raatteen tiellä käytyjen taisteluiden tuloksena suomalaiset saivat sotasaaliiksi muun muassa 43 hyökkäysvaunua ja 260 kuorma-autoa. Valokuva on otettu taisteluiden jälkeen.

Valmistelet esitelmää Suomen puolustusvoimien talvisodassa käyttämästä mottitaktiikasta ja päätät käyttää oheista valokuvaa osana esitelmää.

Kysymys: Mikä seuraavista perusteluista tukisi parhaiten päätöstä käyttää valokuvaa osana mottitaktiikkaa käsittelevää esitelmää?

- Kuvasta käy ilmi, että neuvostojoukot eivät olleet yhtä tottuneita ankariin talviolosuhteisiin kuin suomalaiset. (1)
- Kuvasta käy ilmi minkälaisia tarvikkeita suomalaiset saivat sotasaaliikseen Raatteen tien taisteluiden jälkeen. (2)
- Kuvasta käy ilmi metsäinen maasto ja kapea tie, joka pakotti saattueen venymään pitkäksi letkaksi. Lisäksi kuvassa ilmenevät talviset olosuhteet, jotka olivat eduksi hiihtotaitoisille suomalaisille. (4)
- Kuvasta käy ilmi neuvostoarmeijan kaluston vanhanaikaisuus. Lisäksi kuvasta käy suoraan ilmi neuvostojoukkojen Raatteen tiellä kärsimien tappioiden laajuus. (0)

Tehtävä 4. Helsinki juhlii rauhaa

Lue kuvateksti ja pohdi mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa valokuvan viestiä parhaiten? Ota huomioon konteksti (talvisodan päättyminen ja ankarat rauhanehdot).

Kuvateksti: Helsinki juhlii rauhaa. Suruliputus Vanhalla Ylioppilastalolla, taustalla Stockmann.

- a) Kuva viestii, että Stockmannin edustama uudenlainen 1930-luvun kulutuskulttuuri oli tullut loppuunsa sodan myötä. (0)
- b) Kuvan viesti on, että sodan päättyminen aiheutti Suomessa ristiriitaisia tunteita. (4)
- c) Kuva viestii, että monet suomalaiset menettivät henkensä talvisodassa. (2)
- d) Kuva viestii, että Suomi onnistui säilyttämään itsenäisyytensä talvisodassa. (1)

Lähteistä

Lähteet löytyvät Finna Luokkahuoneen Puolustusvoimien talvisodan valokuva-aineisto - kokoelmasta <https://www.finna.fi/Content/talvisota>.

Kuvat ovat nähtävissä myös www.sa-kuva.fi -palvelussa.

Tehtävä 1

Kuva: Tuntematon, ajoittamaton, Sotamuseo. Talvisodan pommituksissa kaatuneen keskisuomalaisen perheen kuolinilmoitus sanomalehdessä. Käyttöoikeus: CC BY 4.0. <https://www.finna.fi/Record/sa-kuva.sa-kuva-163197>

Tehtävä 2

Kuva: Tuntematon, 1940, Sotamuseo. Hiihtopartio palaamassa Venäjän rajalta Lieksan Inarin suunnalla. Käyttöoikeus: CC BY 4.0. <https://www.finna.fi/Record/sa-kuva.sa-kuva-106690>

Kuva: Tuntematon, 1939, Sotamuseo. Panssariestekiveä kuljetetaan ylimääräisten harjoitusten aikana syksyllä 1939. Käyttöoikeus: CC BY 4.0. <https://www.finna.fi/Record/sa-kuva.sa-kuva-111712>

Kuva: Tuntematon, 1939, Sotamuseo. Joukkoja matkalla sinne jonnekin ylimääräisten harjoitusten aikana syksyllä 1939. Käyttöoikeus: CC BY 4.0. <https://www.finna.fi/Record/sa-kuva.sa-kuva-111776>

Tehtävä 3

Kuva: Tuntematon, ajoittamaton, Sotamuseo. Sotasaalista Suomussalmella. Käyttöoikeus: CC BY 4.0. <https://www.finna.fi/Record/sa-kuva.sa-kuva-105715>

Tehtävä 4

Kuva: Tuntematon, 1940, Sotamuseo. Helsinki juhlii rauhaa. Käyttöoikeus: CC BY 4.0. <https://www.finna.fi/Record/sa-kuva.sa-kuva-107699>